

BM-II.059.1.17.2025

Warszawa, /elektroniczny znacznik czasu/

Pan

Szymon Hołownia

Marszałek Sejmu

Rzeczypospolitej Polskiej

Szanowny Panie Marszałku,

w odpowiedzi na interpelację nr 7346 Pani Posłanki Alicji Łuczak wraz z grupą posłów w sprawie zmiany ustawy o strażach gminnych w zakresie uprawnień emerytalnych, proszę o przyjęcie poniższych wyjaśnień.

Mając na względzie przywołaną w interpelacji ustawę z dnia 29 sierpnia 1997 r. o strażach gminnych¹ trzeba podkreślić, że za kształt regulacji znajdujących się w tym akcie odpowiada Minister Spraw Wewnętrznych i Administracji.

Na gruncie obowiązujących przepisów emerytalnych osoby wykonujące prace strażnika miejskiego (gminnego) mają prawo do emerytury z tytułu osiągnięcia powszechnego wieku emerytalnego, tj. po ukończeniu wieku 60 lat w przypadku kobiety i 65 lat w przypadku mężczyzny (art. 24 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych²).

Wcześniejsze zakończenie aktywności zawodowej (z tytułu wykonywania pracy w szczególnych warunkach lub w/o szczególnym charakterze) jest obecnie możliwe na zasadach określonych w art. 46 w zw. z art. 32 i 33 ustawy emerytalnej oraz art. 184 w zw. z art. 32 i 33 ustawy emerytalnej lub na podstawie przepisów ustawy z dnia 19 grudnia 2008 r. o emeryturach pomostowych³. Trzeba zaznaczyć, że ze względu na konstrukcję warunków przewidzianych w przepisach art. 46 i 184 ustawy emerytalnej⁴, możliwość uzyskania wcześniejszej emerytury z tytułu pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze będzie na tej podstawie ulegała, wraz z upływem czasu, ograniczeniu.

Z interpelacji wynika, że – w ocenie Posłanek i Posłów wnoszących interpelację – praca strażnika miejskiego (gminnego) w zasadzie odpowiada definicji zawartej w art. 3 ust. 3 ustawy o emeryturach pomostowych. Wymaga ona bowiem odpowiedzialności i sprawności fizycznej i psychicznej. Zgodnie z art. 3 ust. 3 ww. ustawy za prace o szczególnym charakterze uważa się prace wymagające szczególnej odpowiedzialności oraz szczególnej sprawności psychofizycznej, których możliwość należytego wykonywania w sposób niezagrażający bezpieczeństwu publicznemu, w tym zdrowiu lub życiu innych osób, zmniejsza się przed osiągnięciem wieku emerytalnego na skutek pogorszenia sprawności psychofizycznej, związanego z procesem starzenia się (wykaz tych prac określa zał. nr 2 do ustawy o emeryturach pomostowych). Pracą o szczególnym charakterze, która uprawnia do nabycia prawa do emerytury pomostowej jednak tylko taka praca, która odpowiada definicji z art. 3 ust. 3 ustawy o emeryturach pomostowych i jednocześnie została wymieniona w załączniku nr 2 do tej ustawy.

¹ Dz. U. z 2021 r. poz. 1763.

² Dz. U. z 2024 r. poz. 1631, z późn zm. dalej powoływanej jako „ustawa emerytalna”.

³ Dz. U. z 2024, poz. 1696, z późn. zm.

⁴ Zgodnie z art. 184 ustawy emerytalnej, aby uzyskać prawo do wcześniejszej emerytury z tytułu pracy w szczególnych warunkach ubezpieczeni powinni w dniu 1 stycznia 1999 r. posiadać 15- letni szczególny staż pracy i 20/25 letni staż pracy ogólny. Z kolei zgodnie z art. 46 ustawy emerytalnej taki rodzaj emerytury uzależniony jest od spełnienia do końca 2008 r. ww. warunków stażowych, jak i dotyczących obniżonego wieku. Trzeba przy tym wskazać, że regulacje te nie umożliwią nabycia wcześniejszej emerytury przez strażnika gminnego (miejskiego).

W związku z powyższym pragnę podkreślić, że zarówno definicje pracy w szczególnych warunkach i o szczególnym charakterze, jak również treść wykazów prac w szczególnych warunkach i o szczególnym charakterze, są efektem szczegółowej dyskusji, jaką prowadzono w związku z projektem ustawy o emeryturach pomostowych w zespołach problemowych ówczesnej Trójstronnej Komisji do Spraw Społeczno-Gospodarczych oraz w trakcie prac parlamentarnych z udziałem ekspertów z zakresu medycyny i ochrony pracy, w ramach których wykorzystano wiele opinii i analiz znanych ośrodków naukowo-badawczych. Ostatecznie powstały, oparte na obiektywnych medycznych kryteriach, wykazy prac w szczególnych warunkach i o szczególnym charakterze (stanowiące załączniki do ustawy o emeryturach pomostowych). Wśród rodzajów prac wykazanych w tych załącznikach nie zostały wymienione prace strażników gminnych (miejskich). Oznacza to, że strażnicy gminni (miejscy) nie wykonują pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze w rozumieniu przepisów ustawy o emeryturach pomostowych. Podkreślenia wymaga, że w wykazie tym nie znalazły się także prace wykonywane przez funkcjonariuszy niektórych innych formacji mundurowych niż straże gminne, np. Straże Leśnej czy Państwowej Straży Łowieckiej. Z pewnością natomiast mają one pewne cechy wspólne z Policją, której funkcjonariusze korzystają z preferencyjnych warunków nabywania prawa do emerytury w systemie zaopatrzenia emerytalno-rentowego funkcjonariuszy służb mundurowych. Takie proste porównanie nie jest jednak wystarczające, aby uznać, że dany rodzaj pracy odpowiada cechom prac o szczególnym charakterze, które są zdefiniowane w art. 3 ust. 3 ustawy o emeryturach pomostowych.

Ustawa o emeryturach pomostowych była trzykrotnie merytorycznie badana (także w zakresie zgodności z Konstytucją definicji zawartych w jej art. 3 ust. 1-3 i kompletności załączników nr 1 i 2) przez Trybunał Konstytucyjny, który orzeczeniami z 16 marca 2010 r., sygn. akt K 17/09, 25 listopada 2010 r., sygn. akt K 27/09, oraz 3 marca 2011 r., sygn. akt K 23/09, orzekł o jej zgodności z Konstytucją RP.

Niezależnie od powyższego, trzeba także podkreślić, że kwestie poszerzenia katalogu prac w szczególnych warunkach i o szczególnym charakterze były omawiane przez grupę roboczą, działającą w ramach Zespołu problemowego ds. ubezpieczeń społecznych Rady Dialogu Społecznego, w której uczestniczyli przedstawiciele partnerów społecznych oraz strona rządowa (wspierana ekspercko przez Centralny Instytut Ochrony Pracy – Państwowy Instytut Badawczy). Strony zgodziły się, że analiza załączników nr 1 i 2 do ustawy o emeryturach pomostowych (wykazów prac w szczególnych warunkach i o szczególnym charakterze) będzie dokonywana pod kątem ich kompletności, w ramach obowiązujących definicji prac w szczególnych warunkach i o szczególnym charakterze (art. 3 ust. 1-3 ustawy o emeryturach pomostowych). Oznacza to, że ewentualne nowe prace w wykazach prac w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze mogą się znaleźć tylko wówczas, jeśli wypełniają definicje prac w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze. W ramach prac grupy roboczej analizowano postulaty rozszerzenia obowiązujących załączników nr 1 i 2 do ustawy o emeryturach pomostowych. Nie analizowano jednak postulatu rozszerzenia zał. nr 2 o prace wykonywane przez strażnika gminnego (miejskiego), gdyż taka kwestia nie została przedstawiona przez stronę związkową.

W związku z pracami grupy roboczej, 25 października 2024 r. została przyjęta przez stronę pracowników i stronę pracodawców Rady Dialogu Społecznego Uchwała nr 132 w sprawie: podjęcia prac nad nowelizacją ustawy w zakresie emerytur pomostowych. W uchwale tej strona społeczna zwróciła się do Rządu Rzeczypospolitej Polskiej „o podjęcie prac w celu przygotowania, w uzgodnieniu ze stroną społeczną:

- projektu nowelizacji ustawy w zakresie emerytur pomostowych dla grup zawodowych w sposób określony w Stanowisku,

- w przypadku konieczności uzupełnienia dokumentacji odnoszącej się do konkretnego rodzaju prac wykonywanych w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze w niniejszym Stanowisku – przedstawienia odpowiednich wytycznych w szczególności przez Centralny Instytut Ochrony Pracy – PIB i Instytut Medycyny Pracy”.

Z treści Uchwały wynika, że istnieje grupa prac, które uznać można za prace w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, o ile zostaną one odpowiednio sprecyzowane lub udzielone zostaną w ich sprawie dodatkowe wyjaśnienia. Dotyczy to prac:

- operatorów kontroli bezpieczeństwa na lotniskach,
- automatyków PKP,
- dróżników przejazdowych,
- inspektorów transportu drogowego,
- operatorów numerów alarmowych.

Z treści tej Uchwały wynika zatem, że projekt zmiany ustawy o emeryturach pomostowych nie powinien obejmować prac wykonywanych przez strażnika gminnego (miejskiego). Wskazać przy tym należy, że zarówno do zespołu ds. ubezpieczeń społecznych Rady Dialogu Społecznego, jak i do Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej nie wpłynęły przy okazji prac ww. grupy roboczej przedłożone przez stronę związkową materiały (analizy, informacje), z których wynikałoby, że praca strażników gminnych odpowiada poszczególnym elementom definicji prac o szczególnym charakterze. Podkreślenia przy tym wymaga, że kwestia ta nie ma charakteru oceny politycznej, która mieści się w sferze uznania rządu i ustawodawcy, ale oceny specjalistycznej, która odwołuje się do wiedzy z zakresu medycyny pracy, zawodoznawstwa, ergonomii oraz dyscyplin pokrewnych. W każdym przypadku niezbędne jest więc przedstawienie tego rodzaju analiz.

W przekonaniu Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej treść ww. Uchwały ma istotne znaczenie, ponieważ dokonywanie zmian w ustawie o emeryturach pomostowych w zakresie rozszerzenia katalogu prac uprawniających do uzyskania emerytury pomostowej powinno się odbywać w dialogu ze stroną społeczną.

Pragnę w związku z tym poinformować, że w Ministerstwie Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej nie są obecnie podejmowane działania mające na celu umieszczenie prac wykonywanych przez strażników gminnych (miejskich) w wykazie prac o szczególnym charakterze, wymienionych w zał. nr 2 do ustawy o emeryturach pomostowych. Ministerstwo nie posiada również danych, które umożliwiłyby oszacowanie skutków finansowych wprowadzenia takich zmian do ustawy o emeryturach pomostowych.

Z wyrazami szacunku

z up. Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej

dr hab. Sebastian Gajewski, prof. uczelni

Podsekretarz Stanu

/-kwalifikowany podpis elektroniczny-/